

چشم اندازها و برنامه‌ها

فرهاد پناهی

مقدمه

رابطه‌ی جامعه حسابداران رسمی و اعضای آن یک رابطه‌ی حرفه‌ای متقابل است. اعضای جامعه انتظار دارند جامعه حقوق حرفه‌ای آن‌ها را رعایت کند و جامعه نیز متقابلاً انتظار دارد اعضا پایبند آیین رفتار حرفه‌ای باشند. این رابطه‌ای دوطرفه است و در صورتی که هریک از طرفین وظایف خود را به‌درستی یا به‌طور کامل انجام ندهد شاهد بروز مشکل می‌شویم. بنابراین مدیریت و کادر اجرایی جامعه باید داریم در تعامل با اعضا هم از طریق کارگروه‌های حرفه‌ای و هم به‌مدد سایر مکانیسم‌ها و راهکارها برای انتقال و دریافت دیدگاه‌ها باشد و اعضای حرفه‌ای نیز باید دائماً دیدگاه‌های خود را به جامعه منعکس کنند.

جامعه از بدو تأسیس تاکنون گام‌های بزرگی به جلو برداشته است و باید امیدوار بود که بتوانیم با یاری تمامی اعضا با برداشتن گام‌های بعدی به این روند تعالی استمرار ببخشیم. در چنین چارچوبی، تقویت ارتباط با مؤسسات و

اشاره: سومین
جلسه‌ی هشتمین
شورای عالی جامعه
حسابداران رسمی

ایران به انتخاب اعضای هیأت مدیره‌ی جامعه اختصاص داشت. در این جلسه که در تاریخ ۲۲ آذرماه برگزار شد، با اکثریت آرا آقای فرهاد پناهی به‌عنوان دبیرکل و رئیس هیأت مدیره‌ی جامعه و آقایان محمدهادی افشاری و بابک پوربهرامی به عضویت در هیأت مدیره برگزیده شدند.

آقای فرهاد پناهی سابقه‌ی ۳۰ سال فعالیت حسابرسی دارد و پیش از این عضویت در هیأت عامل و قائم‌مقام مدیر عامل سازمان حسابرسی، تدریس حسابرسی در دانشگاه‌ها و عضویت در کارگروه «قوانین و مقررات» و همکاری با کارگروه «کنترل کیفیت» را عهده‌دار بوده‌اند.

در مقاله‌ی کنونی مهم‌ترین دیدگاه‌ها و راهکارهای هفتمین دبیرکل جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران ارائه شده است.

شرکای آن‌ها از طریق روابط عمومی، آموزش پرسنل در پاسخ‌گویی حداکثری به ارباب‌رجوع و تسریع در ارائه‌ی پاسخ به نیازهای مؤسسات، در اولویت کاری جامعه خواهد بود.

راهنمای عمل

تلاش ما در دوره‌ی کنونی باید متمرکز بر استمرار برنامه‌های پیگیری شده توسط همکارانمان طی دوره‌های اخیر، بر مبنای شناخت نقاط قوت و ضعف موجود، باشد. برنامه‌های دبیرکل و هیأت مدیره اساساً متکی بر چشم‌انداز و راهبردهای کلان جامعه و در چارچوب وظایف پیش‌بینی شده در اساسنامه‌ی جامعه است.

در چنین چارچوبی، تمامی برنامه‌ها باید با هدف تنظیم امور و اعتلای حرفه حسابداری و حسابرسی در کشور و نظارت حرفه‌ای بر کار حسابداران رسمی به شیوه‌هایی باشد که در چارچوب مقررات موجود، اساسنامه‌ی جامعه و برنامه و چشم‌انداز مصوب شورای عالی دیده شده است.

مهم‌ترین راهنما در تدوین برنامه‌ها رعایت و تحکیم استقلال حرفه‌ای حساب‌برسان است. یعنی باید تلاش کنیم شرايطی فراهم بیاوریم که در آن به بهترین نحو رأی حساب‌برس درباره‌ی یک موضوع، منحصراً بر مبنای قضاوت حرفه‌ای‌اش باشد. برای تحقق استقلال حرفه‌ای و رعایت آیین رفتار حرفه‌ای باید الزاماتی فراهم باشد. این الزامات هم درون حرفه‌ی حساب‌برسی و هم در محیط کلان فعالیت حساب‌برسی قرار می‌گیرد.

می‌دانیم هدف از تشکیل جامعه تنظیم امور و اعتلای حرفه حسابداری و حساب‌برسی در کشور و نظارت حرفه‌ای بر کار حسابداران رسمی است و مهم‌ترین ابزار آن تشکل حسابداران رسمی است.

در این چارچوب ما باید وضعیت اعضای این تشکل حرفه‌ای را که عمدتاً در قالب مؤسسات حرفه‌ای عمل می‌کنند بررسی و آسیب‌شناسی و بر مبنای آن راهکارهای بهبود وضعیت و عملکرد اعضا را در چارچوب استراتژی‌های عمومی جامعه حسابداران رسمی ایران دنبال کنیم. این اقدامات درون‌سازمانی است و منجر به پویایی و اتکا و اعتماد بیشتر به جامعه خواهد شد.

نیم‌نگاهی به آسیب‌شناسی حرفه

مؤسسات حساب‌برسی قلب تپنده‌ی این جامعه‌ی حرفه‌ای هستند که الزامات قانونی موجود وظایف سنگینی بر دوش آنها گذاشته است. برای این که این مؤسسات قادر به انجام این وظایف باشند باید از استقلال حرفه‌ای و تداوم فعالیت برخوردار باشند. این تداوم فعالیت متکی بر پایداری شراکت حرفه‌ای آن‌ها و شکل‌گیری مؤسسات بزرگی است که از توان حیات درازمدت به‌عنوان یک بنگاه اقتصادی برخوردار باشند. این موضوع در کشورهای

پیشرفته تجربه شده است.

اما از سویی شاهد ناپایداری شراکت‌ها و از سوی دیگر شکست نسبی ادغام‌ها بوده‌ایم. مؤسسات حساب‌برسی عضو جامعه متشکل از حداقل سه شریک هستند که باید حسابدار رسمی شاغل باشند. یکی از مشکلات مؤسسات حساب‌برسی که هم تداوم فعالیت آن‌ها را دشوار ساخته و هم در عمل بر روی استقلال حرفه‌ای حساب‌برس می‌تواند تأثیر منفی داشته باشد، ناپایداری بودن شراکت در مؤسسات حساب‌برسی است. ما دائماً شاهد تغییر شرکا بوده‌ایم و این وضعیت بی‌ثباتی در مؤسسات ایجاد می‌کند. در این زمینه باید بیشتر متمرکز بشویم. برای پایداری شراکت حرفه‌ای و پیشگیری از وقوع اختلاف بین شرکا، همکاران‌مان باید از همان بدو امر از خدمات مشاوران حقوقی بهره گرفته و داوران مرضی‌الطرفینی برای حل و فصل اختلافات پیش‌بینی کرده باشند. این امر هم به نفع مؤسسات است و هم به نفع کل جامعه‌ی حرفه‌ای ما.

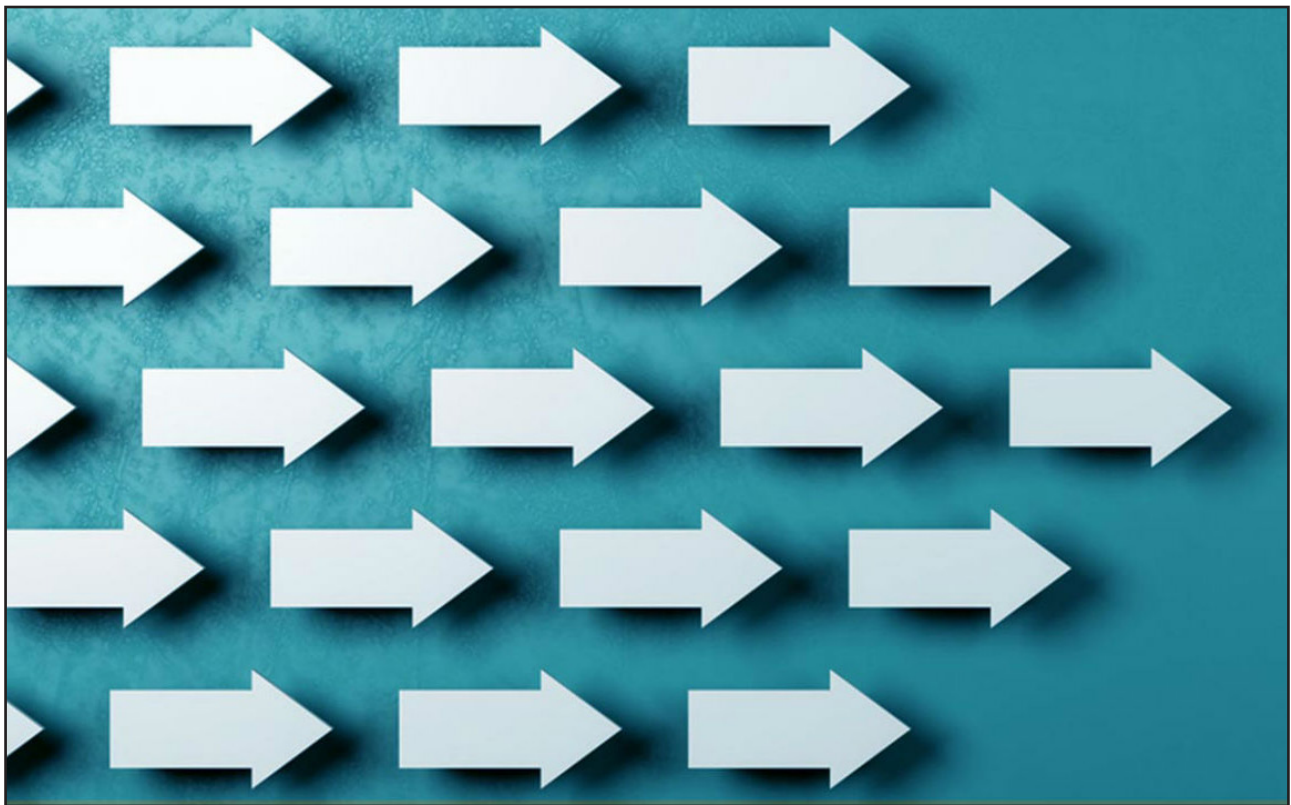
همچنین، در خصوص دلایل شکست بخشی از ادغام‌های صورت گرفته باید آن را در چارچوب شرایط خاصی که نخستین ادغام‌ها در آن شکل گرفت بررسی کرد. در مقطع پس‌اقدام و قبل از بازگشت تحریم‌های اقتصادی دیدگاهی وجود داشت که به ایجاد مؤسسات بزرگی تمایل داشت که قابلیت شراکت با مؤسسات حرفه‌ای بین‌المللی داشته باشد. می‌دانیم در سال‌های بعد شرایط محیطی کاملاً تغییر کرد.

اما مستقل از این امر، تشکیل مؤسسات بزرگ‌تر از طریق ادغام مؤسسات حساب‌برسی یکی از راهکارهایی است که به نفع تداوم فعالیت مؤسسات حساب‌برسی است و به استقلال رأی حساب‌برس یاری می‌کند و جامعه باید از چنین روندی حمایت کند.

معضل دیگری که به وضعیت

مؤسسات حساب‌برسی ما آسیب زده است معضل سرمایه‌های انسانی در این مؤسسات است. شواهد سال‌های گذشته نشان داده کارکنان حرفه‌ای مؤسسات حساب‌برسی کم‌تر به حضور درازمدت در مؤسسه و حتی حرفه‌ی حساب‌برسی تمایل دارند. این امر هم دلایل مالی دارد و هم به سبب سختی شرایط شغلی است که در میان مؤسسات مختلف مشترک است. به این منظور بایستی بسته‌های تشویق و ارتقای شغلی را برای کارکنان حرفه‌ای مؤسسات پیش‌بینی کرد. تا به این ترتیب استمرار فعالیت حرفه‌ای در یک مؤسسه واجد چشم‌انداز مثبتی برای شاغلان آن باشد. بار اصلی حرفه بر دوش کارکنان حرفه‌ای مؤسسات است و باید حداکثر تلاش‌مان را برای حفظ سرمایه‌های انسانی مؤسسات انجام دهیم.

مسأله‌ی دیگر که به استمرار فعالیت مؤسسات آسیب رسانده است تمرکز صرف آن‌ها بر ارائه‌ی خدمات مرتبط با اطمینان‌بخشی است. در شرایط کنونی خدمات حساب‌برسی و بازرسی قانونی عمده وظیفه و یا حتی تنها وظیفه‌ای است که مؤسسات انجام می‌دهند. اما تجارب مؤسسات موفق جهانی گویای طیف وسیع و متنوع فعالیت‌هایی است که مؤسسات حساب‌برسی انجام می‌دهند. به اتکای این تجربه، باید سایر وظایفی که در اساسنامه پیش‌بینی شده مثل مشاوره‌ی مدیریت، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی، خدمات مالی و حسابداری و مالیاتی، ارزیابی سهام، حساب‌برسی عملیاتی، روش‌های توافقی و... را در مؤسسات تقویت کنیم. برای این منظور از سویی صاحب‌کاران باید با این خدمات مؤسسات آشنا شوند و از سوی دیگر مؤسسات نیز این تخصص‌ها را در خود تقویت کنند. این امر نیازمند طراحی و اجرای برنامه‌های هدفمند آموزشی برای کارکنان

مؤسسات از سوی مرکز آموزش جامعه است و ما هم در جامعه باید تلاش کنیم آموزش حرفه‌ای لازم را در این زمینه برای مؤسسات فراهم کنیم.

بنابراین، با توجه به آسیب‌شناسی وضع موجود گسترش و تحکیم شراکت حرفه‌ای در مؤسسات حسابرسی و شکل‌گیری مؤسسات بزرگ، ارتقای سرمایه‌ی انسانی مؤسسات و تنوع‌بخشی به خدمات مؤسسات حرفه‌ای عمده‌ترین محورهایی است که در برنامه‌های جاری در قبال مؤسسات موردتوجه قرار می‌گیرد و هرکدام هم البته مجموعه‌ی گسترده‌ای از کارهای ریزودرشت را دربردارد و برای توسعه‌ی هر یک از این محورها باید بر تقویت بخش آموزش و پژوهش جامعه تأکید کرد.

تقویت آموزش و گسترش تعامل با ذی‌نفعان

ارتقای بخش آموزش و پژوهش در

در شرایط متغیر و پراکندگی را تاب بیاورند. به‌علاوه، با توجه به مصوبه‌ی شورای عالی باید همکاری جامعه با دانشگاه‌ها تقویت شود تا به صورت دایمی بتوانیم از آخرین دستاوردهای علمی در حرفه‌مان بهره‌برداری کنیم. همچنین مایلیم در کنار آموزش و پژوهش روی اطلاع‌رسانی هم تأکید کنیم. تلاش ما این است که سایت و نشریات حرفه‌ای جامعه و همچنین حضور جامعه در شبکه‌های اجتماعی را تقویت کنیم.

همچنین تعامل با ذی‌نفعان حرفه‌ی حسابرسی و نهادهای ذی‌نفوذ بر فعالیت ما یکی از وظایف دایمی جامعه بوده است. در حقیقت ارتقای وضعیت حرفه بدون ایجاد محیط مساعد کلان برای فعالیت حرفه‌ای امکان‌پذیر نیست و این محیط مساعد از راه تعامل دایمی با مقام‌های نظارتی و مقررات‌گذار و استانداردها و قانون‌گذار انجام می‌شود. ما به طور

تمامی سال‌های گذشته مورد توجه جامعه بوده و به‌ویژه در دوره‌ی اخیر شاهد رشد بسیار خوبی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی جامعه بوده‌ایم. در درجه‌ی نخست باید همچنان با استفاده از انواع روش‌های حضوری و آن‌لاین آموزش حرفه‌ای اعضا و نیز همکاران مؤسسات را بهبود ببخشیم. آموزش استانداردها، خدمات مالی، آیین رفتار حرفه‌ای را باید دایماً به‌روز کنیم و تعمیق ببخشیم و با آموزش‌های عمومی همراه سازیم. آموزش در زمینه‌ی توانمندی‌های فناوری اطلاعات و حسابرسی کامپیوتری بسیار ضروری است. در درازمدت مؤسساتی که از تخصص فناوری اطلاعات برخوردار نباشند قادر به استمرار حیات نیستند. همچنین باید شرکای مؤسسات حرفه‌ای بعضاً آموزش‌هایی در زمینه‌ی اداره‌ی کسب‌وکار و بنگاه اقتصادی ببینند. چراکه مؤسسات حسابرسی هم مانند یک بنگاه اقتصادی باید فعالیت

دایم باید مسایل حرفه را با این مقامات در وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی، سازمان بورس و اوراق بهادار، بیمه مرکزی، کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات، دیوان عدالت اداری و غیره مطرح کنیم و از دیدگاه‌ها و نیازهای آنها آگاه باشیم. در خصوص طرح نهاد ناظر ما کماکان به تعامل با وزارت امور اقتصادی و دارایی و کمیسیون اقتصادی و مرکز پژوهش‌های مجلس ادامه می‌دهیم تا حتی‌الامکان شاهد حفظ و ارتقای نهاد ناظر حرفه در چارچوب قانونی جدید باشیم.

سخن آخر

بر مبنای نکات پیش‌گفته و شناسایی نقاط قوت و ضعف موجود، مهم‌ترین محورهای برنامه‌های هیأت مدیره در چارچوب استراتژی مصوب، در دوره کنونی شامل این موارد است:

- پی‌گیری مستمر در خصوص

افزایش ضریب نفوذ حسابرسی در کشور و افزایش درآمد حرفه‌ی حسابرسی،

- پی‌گیری در خصوص تفکیک منطقی و اصولی حیطة وظایف حسابرسان دولتی و مؤسسات حسابرسی و حسابرسان شاغل انفرادی عضو جامعه حسابداران رسمی در اسناد رسمی مرتبط با حرفه حسابرسی،
- افزایش توانمندی اعضا در زمینه‌ی استفاده از فناوری‌های نوین در حرفه از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب در این خصوص هم به جهت کاهش هزینه‌های حسابرسی و افزایش کیفیت خدمات حسابرسی و هم به‌روزرسانی حرفه و اعضای حرفه در زمینه دنیای دیجیتال و فناوری‌های جدید که بسیار مورد علاقه‌ی نسل جدید حرفه است زیرا یکی از دلایل عدم تمایل نسل جدید به ماندن در حرفه حسابرسی همین فاصله داشتن از فناوری‌های نوین است،
- تقویت کنترل کیفیت جامعه و

سوق دادن آن به سمت انجام بازرسی‌ها بر اساس مدل‌های علمی و مبتنی بر ریسک و بکارگیری اصل نبود تعارض منافع در انجام بازرسی‌ها،

- پی‌گیری در خصوص دریافت هزینه از نهادهای ناظر با بت خدمات دریافتی آنها از حسابرس و منصفانه شدن رابطه‌ی نهادهای مزبور با حسابرس،
- پیگیری و اقدام در خصوص سامانه‌های اطلاعاتی مرتبط با حرفه جهت فراهم‌آوری شرایط و محیط مناسب برای به‌کارگیری فناوری‌های نوین در حرفه،
- انجام اقدامات لازم در خصوص تشکیل مؤسسات بزرگ برای کاهش هزینه‌های حسابرسی و تقویت استقلال حسابرسان و در نهایت افزایش کیفیت خدمات حسابرسی، و
- پیگیری در خصوص فراهم‌آوری شرایط تنوع بخشی به انواع خدمات حسابرسی و خروج حسابرسان از ارائه‌ی خدمات تک‌محصولی.